

5. *Кутиркін А.* Шляхи розвитку теорії та практики правового виховання населення України / А. Кутиркін // *Право України.* – 2008. – № 3. – С. 122-125.
6. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України від 5 лют. 1993 р. № 2998-ХП.
7. *Романова І. А.* Правова свідомість майбутніх вчителів / І. А. Романова // *Удосконалення технологій та методик професійного навчання* : зб. наук. пр. – Київ : Науковий світ, 2001. – 156 с. – С. 101-107.
8. *Скакун О. Ф.* Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : підручник / О. Ф. Скакун. – Х. : Еспада, 2006. – 776 с.
9. Теория государства и права: курс лекций / под ред. Н. И. Матузов, А. В. Малько. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Юристь, 2007. – 768 с.

Чижова О.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
(м. Київ)

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІДЕОЛОГІЇ ПРАГМАТИЗМУ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЛІТИЦІ

Суть методики використання ідеології прагматизму полягає в збереженні традиційних цінностей народу, захисті його історії, родини, власності. Прагматизм, як феномен, найбільш адекватно відображає духовні, культурні та ментальні особливості української нації та її ідеологію. Дії нинішньої влади та її ідеологія визначаються прагматичними цінностями і традиціями народу, що забезпечать надійне підґрунтя для розбудови держави та розвитку демократії.

Методико-прагматична політична діяльність має конкретну політичну орієнтацію – голосування на виборах, участь у політичних акціях, робота в представницьких або адміністративних органах. Спрямованість прагматичної ідеологічної політичної діяльності людей обумовлюється їх уявленням про ефективний суспільний устрій, пріоритетні ідеологічні цінності.

Український філософ В. Лісовий зазначає: “Ідеології призначені аби об’єднувати людей у суспільстві, суспільні верстви і т.д. А це призводить до того, що певні інтереси, особливості світорозуміння, ілюзії та упередження тих спільнот, в які ідеологія об’єднує людей, неминуче визначають і зміст самої прагматичної ідеології. Тобто, ідеологи дивляться на світ тільки своїми власними очима, і будь-який інший погляд їм здається неприйнятним, хибним і т.д.” [1].

Ідеологія прагматизму, як методика політичної діяльності суб’єктів політики (індивідів, класів, партій) в межах актуально значимих для них ідеалів і цінностей, виступає основним носієм раціонально ціннісних форм мотивації політичної поведінки і складає світоглядну основу української політики.

Прагматичні ідеології почали зароджуватися в епоху Відродження, коли виникла перша суспільна криза у зв'язку з розгортанням процесу секуляризації - звільнення суспільної та індивідуальної свідомості від догматів релігії і церкви. А, щоб врегулювати стан відчуженості людини від суспільства, подолати громадську апатію та розчарування, слід було генерувати нові цінності, покликані обґрунтувати здатність людини організувати суспільний устрій. Цю місію почали здійснювати прагматичні політичні ідеології, використання яких виступає методикою форсування української політики.

Першими з'являються ліберальні ідеї, що поширюють цінності свободи, власності і природні права індивіда. Пояснюючи принципи лібералізму, американський філософ Дж. Кекес зауважує: "Лібералізм зародився в часи Ренесансу як реакція на релігійну ортодоксію, набув сили під час Реформації і став однією з найвпливовіших політичних сил у часи Просвітництва. Лібералізм поступово втрачав характер негативної реакції і набув ознак позитивної політичної концепції, що дозволило йому стати альтернативою до позитивної політичної концепції всіх типів абсолютного авторитаризму. Після занепаду марксизму лібералізм став панівною ідеологією нашого часу [2].

Ліберальна ідеологія має свої позитиви, але її не слід ідеалізувати. Можна стверджувати, що основні постулати лібералізму (плюралізм ідей, рівність, свобода, індивідуалізм) повинні узгоджуватися з національними інтересами, з рівнем демократії, ментальністю суспільства, в якому вони прагнуть утвердитися. Таким механізмом адаптації і конструктивною протиположністю лібералізму є ідеологія прагматичного консерватизму, котра наголошує на порядку, духовності, традиціях і виступає методологією сьогодення. На думку В. Липинського, "...свобода без гарантії авторитету - це пустий звук без жодної цінності" [3].

Класичні ідеології формуються в епоху Просвітництва, для якої характерні раціонально революційні трансформації суспільного буття, теоретичного мислення, а тому консерватизм виступає проти радикальних дій, революційних перетворень в суспільстві.

Отже, динаміку прагматичних ліберальних процесів спроможна урівноважити своєю поміркованістю і традиційними цінностями консервативна ідеологія.

В новітню добу утвердження української державності прагматизм є життєво необхідним елементом політичної системи суспільства. Цю необхідність ще на початку ХХ століття усвідомив В. Липинський, якому вдалося системно, аргументовано, фундаментально представити прагматичну традицію української суспільно-політичної думки. У своїх "Листах до братів-хліборобів" він писав: "Шлях до реальної, а не тільки літературної, – шлях до повної, а не однобокої – Української нації веде через відродження українського консерватизму... Слабкість консерватизму лежить в основі слабкості пам'яті серед місцевого громадянства: політичної та культурної безтрадиційності людей, що живуть на Україні, і неусвідомлення місцевим

українським громадянством свого власного історичного досвіду... Без зміцнення українського консерватизму Україна буде все подібна до помешкання, в якому весь час міняються численні квартиранти” [4]. Брак консерватизму, вважає В. Липинський, позбавляє українських політичних діячів організуючих прикмет: честі, вірності, дисципліни, послуху, інтелігентності, відповідальності. Мислитель переконаний, що без доброго, прагматизму не може бути й ефективного поступу нації. Такі особливості методики використання ідеології прагматизму.

Прихильники прагматизму вважали, що людина не здатна змінювати суспільство, вона не повинна цього прагнути, оскільки це стало б насильством над природними законами розвитку суспільства. Тому політичні амбіції необхідно пристосовувати до звичаїв, національних традицій, усталених державних інститутів. Виходячи з гуманістичних цінностей і враховуючи національні традиції, В. Липинський впродовж всього життя на глибокому теоретичному рівні розробляв і активно пропагував ідеологію українського консерватизму. Слід відзначити, що “прагматизм фіксується ним як ефективний інтегруючий чинник, що базується на силі власних традицій, авторитеті, правопорядку, самобутній культурі і здатний стати носієм державницьких ідейно-світоглядних орієнтацій, а обов’язковою передумовою успіху в побудові незалежної Української держави має бути поворот до українства традиційних консервативних соціальних верств, свідомість яких упродовж тривалого часу перебувала під російським або польським ідейно-політичним впливом” [5]. На переконання В. Липинського, без власної держави Україна залишиться навіки приреченою на злиденне балансування на межі між національним буттям і небуттям.

В ієрархії прагматичних цінностей превалюють національні традиції, які належить зберігати й охороняти в умовах сучасних радикальних політичних трансформацій. Головними принципами, що формують прагматизм, прийнято вважати спадкоємність, еволюційність, традиційні цінності, порядок. Якщо розглядати національні традиції крізь призму поглядів В. Липинського, то слід констатувати: “Кожна нація має тільки таку традицію, яку вона сама собі в своїй історії витворила. Кожна нація може мати тільки таку форму національно державного ладу, який з цієї традиції виростає і на який цієї традиції вистачає. Нищити свою власну державно національну традицію тому, що в ній є хиби й помилки, це значить не будувати, а руйнувати націю, це значить нищити самих себе. Вдосконалити цю традицію - тобто обережно відкидати з неї все, що в житті нації показало себе шкідливим, все, що для національної творчості оказалось не здоровим, і з любов’ю та пієтизмом розвивати те, що виказало свою творчу силу і життєздатність - ось завдання тих, хто будує, хто творить, хто живе життям нації, хто з життям нації зв’язує своє власне життя” [7]. Теоретик українського прагматизму вважає традицію провідним державотворчим чинником нації.

Всі ці положення методично обґрунтовані з точки зору використання ідеології прагматизму в українській політиці.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Лісовий В.* Культура – ідеологія – політика. – К., 1997. – С. 60-61.
2. *Кекес Д.* Зasadничі цінності лібералізму // Лібералізм: Антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : Смолоскіп, 2002. – С. 108.
3. *Липинський В.* Листи до братів-хліборобів про ідею і організацію українського монархізму. – К., Філадельфія, 1995. – С. 44.
4. *Гордієнко М.* Творчий потенціал консервативної орієнтації // Віче. – 1998. – № 1. – С. 37.
5. *Гордієнко М.* Творчий потенціал консервативної орієнтації // Віче. – 1998. – № 1. – С. 37.
6. *Липинський В.* Листи до братів-хліборобів про ідею і організацію українського монархізму. – К., Філадельфія, 1995. – С. 94.

Шевель Т.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
(м. Київ)

РОЛЬ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР

Національна політика України серед основних напрямків має визнання поліетнічності українського суспільства та забезпечення права всіх його членів на плекання власної культурної спадщини. Політична єдність громадян України формується через повагу до історії нашої країни разом з усвідомленням культурної самобутності інших етносів. Звідси необхідність формування у громадян України усвідомлення вагомості долучення кожного етносу до поповнення національних і загальнолюдських надбань разом з утвердженням високої культури міжетнічних відносин. Ця мета не в останню чергу має реалізуватися у процесі викладання суспільно-політичних дисциплін у вишах України.

Ряд наукових досліджень присвячено етнопсихології спілкування і міжособистісних відносин (Р. Е. Кемпбелл, Ч. Маккіхен, М. Мід, Б. А. Фішер, С. Черрі, Дж. Емін та ін.). Особливо цікавими є дослідження зарубіжних філософів (Н. Башич, Ф. Лапорта, Я. Макалістер, Х. Рекальде, Е. Річмонд, та ін.) та вітчизняних вчених (С. Артамовський, І. Бичко, Н. Бутінов, Н. Граціанська та ін.) щодо формування і прояву національної самосвідомості індивіда в поліетнічному суспільстві.

В історичному контексті етнічне та національне вважають нетотожними – етнічна свідомість постає зародковою формою національної свідомості. Тож поліетнічне начало розглядають як націєтворчий фактор в умовах української державності. Процес формування нації розпочинається зі становлення та розвитку